

Бужимська К.О.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри економіки підприємства,

Житомирський державний технологічний університет

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ ТОРГІВЛІ

Анотація. У статті на основі розрахунку інтегральних індексів проведено оцінку стану та розвитку підприємництва у сфері торгівлі. Запропоновано параметри оцінки і склад показників, що комплексно характеризують стан та розвиток суб'єктів великого, середнього та малого підприємництва в торгівлі.

Ключові слова: підприємництво, торгівля, інтегральні індекси, суб'єкти малого, середнього та великого підприємництва, показники кількісного розвитку, показники фінансового стану, показники ефективності використання ресурсів, показники соціальної ефективності.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки торгівля являє собою вид діяльності, сутність якої визначається процесами товарообміну, купівлі-продажу товарів, їх зберігання та підготовки до продажу, обслуговування покупців, надання їм супутніх послуг. Вона належить до найбільш соціально-значущих видів діяльності, що стосується усіх прошарків населення, суттєво збільшує рівень зайнятості; її внесок у формування валової доданої вартості є найбільшим порівняно з іншими видами економічної діяльності. Так, у 2015 році частка виду економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» у структурі валової доданої вартості дорівнювала 16,2%, що перевищує частку «Переробної промисловості» – 14,0% та «Сільського, лісового та рибного господарства» – 14,2%; частки всіх інших видів економічної діяльності не досягають 10% [1, с. 81–83].

Розвиток підприємництва у сфері торгівлі є першим кроком для розвитку підприємництва в інших сферах економічної діяльності, тому актуальність дослідження стану, динаміки та ефективності діяльності суб'єктів підприємницької діяльності у сфері торгівлі не викликає сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливої уваги серед останніх публікацій заслуговують монографії, підготовлені колективом авторів Київського національного торговельно-економічного університету під науковим керівництвом доктора економічних наук, професора А.А. Мазаракі [2, 3]. Зазначені наукові праці змістовно розкривають теоретичні та практичні аспекти функціонування та розвитку торгівлі, обґрунтовують роль та функції цього виду діяльності як найбільшої сфери підприємницької діяльності та зайнятості населення.

Питанням інноваційного розвитку підприємств торгівлі присвячені роботи І.О. Орлик, Т.Г. Васильців, С.А. Рудик [4], Л. Федулової [5], З.В. Юринець [6]. Зазначені роботи присвячені новітнім технологіям та методам купівлі-продажу товарів, розвитку торговельних мереж, використанню інновацій у процесі обслуговування покупців, новим підходам до формування товарної політики роздрібних підприємств.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас питанням розвитку підприємництва у сфері торгівлі приділяється недостатньо уваги. Серед праць, що

висвітлюють цю тему, варто відзначити публікацію О.П. Бегларашвілі [7], в якій проаналізовано динаміку основних показників діяльності суб'єктів підприємництва у сфері торгівлі за 2010–2012 рр. Крім того, мало досліджено питання оцінки ефективності розвитку підприємництва у сфері торгівлі. У зв'язку з цим виникає необхідність об'єктивної оцінки результатів діяльності підприємницьких структур у торгівлі.

Метою статті є оцінка ефективності розвитку підприємництва в торгівлі на основі розрахунку інтегральних індексів, що відображають стан та розвиток суб'єктів підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із найчастіше використовуваних методів узагальнювальної оцінки стану та розвитку економічних явищ і процесів є інтегральні індекси. Інтегральні індекси (I_i) розраховуються як середня геометрична з індексів зміни окремих показників стану і розвитку:

$$I_i = \sqrt[n]{I_1 \times I_2 \times \dots \times I_n}, \quad (1)$$

де I_1, I_2, \dots, I_n розраховуються як відношення відповідних показників стану та розвитку економічного явища або процесу у звітному періоді до базового.

Такий підхід дає можливість інтегрувати в один показник сукупність показників без використання їх значущості (ваги), з якою вони мають включатися в інтегральний індекс; привести до єдиного знаменника показники, що вимірюються в різних одиницях; забезпечити врахування динаміки окремих показників. Подібний підхід та методика пропонуються для використання під час оцінки стану та розвитку малого підприємництва [8].

Для інтегральної оцінки стану та розвитку підприємництва у сфері торгівлі пропонуємо провести оцінку за такими параметрами, як:

1. Кількісна оцінка. Характеризує динаміку кількісних показників розвитку суб'єктів підприємництва.

2. Фінансова стійкість. Показниками, що характеризують цей параметр, є коефіцієнт автономії, коефіцієнти ліквідності (платоспроможності), співвідношення власних та позикових коштів, показник чистого оборотного капіталу. На жаль, фінансовий стан суб'єктів підприємництва (як у торгівлі, так і загалом в економіці) різко погіршився протягом 2014–2015 рр. Через складні економічні та політичні умови розміри власного капіталу за видом економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» у 2014–2015 рр. мають від'ємні значення (табл. 1).

Така ситуація унеможливує розрахунок основних показників фінансового стану, а також їх індексів, тому для наочності методики оцінки стану та розвитку підприємництва в торгівлі, для оцінки фінансового стану нами були відібрані коефіцієнти ліквідності (загальної, поточної, швидкої та абсолютної).

3. Ефективність використання ресурсів. Цей блок показників має такий склад, як фондовіддача, коефіцієнт оборотності

Розмір власного капіталу суб'єктів підприємництва у сфері торгівлі у 2013–2015 рр.

Суб'єкти підприємництва	Розмір власного капіталу на кінець року, млн. грн.			Відхилення, ±	
	2013	2014	2015	2014 до 2013	2015 до 2014
Суб'єкти підприємництва в торгівлі, у т. ч.:	97 560,1	-24 005,6	-67 325,4	-121 565,7	-43 319,8
суб'єкти великого підприємництва	25 918,3	755,9	-14 825,5	-25 162,4	-15 581,4
суб'єкти середнього підприємництва	31 383,5	-24 633,6	-46 202,1	-56 017,1	-21 568,5
суб'єкти малого підприємництва	40 258,3	-127,9	-6297,8	-40 386,2	-6169,9

Джерело: [9; 10; 11]

Таблиця 2

Показники рентабельності (збитковості) операційної діяльності суб'єктів підприємництва в торгівлі

Суб'єкти підприємництва	Рентабельність (збитковість) операційної діяльності, %			Відхилення, ±	
	2013	2014	2015	2014 до 2013	2015 до 2014
Суб'єкти підприємництва в торгівлі, у т. ч.:	10,2	-12,8	-0,9	-23,0	11,9
суб'єкти великого підприємництва	21,8	-1,0	-1,8	-22,8	-0,8
суб'єкти середнього підприємництва	10,2	-12,9	-2,7	-23,1	10,2
суб'єкти малого підприємництва	7,6	-30,5	-8,1	-38,1	22,4

Джерело: [9; 10; 11]

Таблиця 3

Динаміка середньої заробітної плати в економіці та на суб'єктах підприємництва в торгівлі за їхніми розмірами

Суб'єкти підприємництва	Розмір середньої заробітної плати, грн.			Відхилення, %	
	2013	2014	2015	2014 до 2013	2015 до 2014
Всі суб'єкти господарювання	3265	3480	4195	1,07	1,21
Суб'єкти підприємництва в торгівлі, у т. ч.:	3010	3439	4692	1,14	1,36
суб'єкти великого підприємництва*	3351	4135	5588	1,23	1,35
суб'єкти середнього підприємництва*	3001	3252	4361	1,08	1,34
суб'єкти малого підприємництва*	2046	2288	2862	1,12	1,25

* Розраховано автором за [10]

Джерело: [9; 10; 11]

оборотних активів, продуктивність праці, рентабельність активів. Але з огляду на те, що загальний фінансовий результат діяльності суб'єктів підприємництва в торгівлі у 2014–2015 рр. був негативний (табл. 2), що є основною причиною негативного значення розміру власного капіталу, показник рентабельності пропонуємо замінити на частку суб'єктів підприємництва, що отримали прибуток.

Варто відзначити значне зменшення рівня збитковості у 2015 році, що свідчить про покращення ефективності господарювання суб'єктів підприємництва у сфері торгівлі.

4. Соціальна ефективність. Цей параметр характеризує динаміку рівня зайнятості на суб'єктах підприємництва в торгівлі (створення робочих місць), а також динаміку середньої заробітної плати в торгівлі порівняно із середньою заробітною платою в економіці загалом. Цікавою, на нашу думку, є динаміка середньої заробітної плати на суб'єктах підприємництва в торгівлі за розмірами (табл. 3).

Темпи зростання середньої оплати праці в торгівлі є більшими, ніж в економіці загалом, але в розрізі суб'єктів підприємництва за розмірами найнижчою заробітна плата є на малих підприємствах. На нашу думку, це не відповідає дійсності, оскільки більшість малих суб'єктів підприємництва в торгівлі належить до суб'єктів мікропідприємництва (88,8% у 2015 р.), які перебувають на спрощеній системі оподаткування та ведення обліку (фізичні-особи підприємці), має місце прихо-

вування реальних доходів найманих працівників із метою зниження суми витрат на податки та обов'язкові платежі.

Враховуючи вище викладене, пропонуємо такий склад показників стану та розвитку суб'єктів підприємництва в торгівлі (табл. 4).

Джерелом даних для розрахунку є дані Державної служби статистики України. Розрахунки проведені за видом економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» загалом та в розрізі суб'єктів підприємництва за їхніми розмірами (великі, середні, малі). У статті наведено розрахунки всіх показників тільки загалом за видом економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» (табл. 5), за тією ж методикою розраховані показники для великих, середніх та малих суб'єктів підприємництва в торгівлі. Результати розрахунків наведені в таблиці 6.

За розрахованими даними можна дійти таких висновків:

1. У 2014 р. порівняно з 2013 р. загалом за видом економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» та в розрізі за розмірами підприємств стан та розвиток підприємництва погіршився та скоротилися його обсяги. Така ситуація була зумовлена різкою зміною та погіршенням умов господарювання.

2. У 2015 р. порівняно з 2014 р. спостерігається покращення як загалом за видом економічної діяльності, так і в роз-

Показники стану та розвитку суб'єктів підприємництва в торгівлі (СПТ)

Параметри оцінки	Показники	Формула розрахунку
1. Кількісна оцінка	Кількість СПТ на 100 тис. осіб наявного населення	Кількість СПТ ÷ Чисельність населення
	Частка СПТ у загальній кількості суб'єктів підприємництва	Кількість СПТ ÷ Загальна кількість суб'єктів підприємництва
	Обсяг реалізованої продукції СПТ на одного зайнятого працівника	Обсяг реалізованої продукції СПТ ÷ Кількість зайнятого працівників на СПТ
	Середній обсяг реалізованої продукції СПТ в розрахунку на одного СПТ	Загальний обсяг реалізованої продукції СПТ ÷ Кількість СПТ
2. Фінансова стійкість	Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи ÷ Поточні зобов'язання
	Коефіцієнт поточної ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) ÷ Поточні зобов'язання
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Грошові кошти + Поточні фінансові інвестиції) ÷ Поточні зобов'язання
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти ÷ Поточні зобов'язання
3. Ефективність використання ресурсів	Фондовіддача (віддача основних засобів та нематеріальних активів)	Обсяг реалізованої продукції ÷ Середньорічна вартість основних засобів
	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Обсяг реалізованої продукції ÷ Середньорічний залишок оборотних коштів
	Продуктивність праці найнятих працівників	Обсяг реалізованої продукції ÷ Кількість найнятих працівників
	Частка СПТ, що отримали прибуток	Кількість прибуткових СПТ ÷ Кількість СПТ
4. Соціальна ефективність	Частка зайнятих працівників на СПТ	Кількість зайнятих працівників на СПТ ÷ Загальна чисельність зайнятих працівників в економіці
	Середня чисельність найманих працівників на одному СПТ	Кількість найманих працівників на СПТ ÷ Кількість СПТ
	Чисельність зайнятих на СПТ на 100 тис. економічно активного населення	Кількість найманих працівників на СПТ ÷ Чисельність економічно активного населення
	Соціальна привабливість СПТ	Середньомісячна оплата праці на СПТ ÷ Середньомісячна заробітна плата в економіці

Таблиця 5

Основні показники стану та розвитку суб'єктів підприємництва в торгівлі (СПТ) за 2013–2015 рр.

№ з/п	Показники	2013 р.	2014 р.	I _{2014/2013}	2015 р.	I _{2015/2014}
1	2	3	4	5	6	7
1	Кількість СПТ, од.	110 414	93 972	0,85	93 643	0,996
2	Кількість СПТ на 100 тис. осіб наявного населення	243	219	0,90	219	1,00
3	Загальна чисельність суб'єктів підприємництва, од.	1 722 070	1 932 161	1,12	1 974 318	1,02
4	Частка СПТ у загальній чисельності суб'єктів підприємництва, % (ряд. 1 ÷ ряд. 3 × 100)	6,41	4,86	0,76	4,74	0,98
5	Обсяг реалізованої продукції СПТ, млн. грн.	1 765 625,2	1 782 315,5	1,01	2 126 926	1,19
6	Кількість зайнятих працівників на СПТ, тис. осіб	1156	1015,2	0,88	925,7	0,91
7	Обсяг реалізованої продукції СПТ на одного зайнятого працівника на СПТ, тис. грн. (ряд. 5 ÷ ряд. 6)	1527,4	1755,6	1,15	2297,6	1,31
8	Середній обсяг реалізованої продукції СПТ у розрахунку на одного СПТ, тис. грн. (ряд. 5 ÷ ряд. 1 × 1000)	15 991,0	18 966,5	1,19	22 713,1	1,20
9	Оборотні активи СПТ на кінець року, млн. грн. (Додатково на початок 2013 р. 925 941,5 млн. грн.)	930 514,9	968 579,8	1,04	1 186 489,7	1,22
10	Поточні зобов'язання СПТ на кінець року, млн. грн.	882 789,9	995 878,1	1,13	1 212 225,4	1,22
11	Коефіцієнт загальної ліквідності СПТ на кінець року (ряд. 9 ÷ ряд. 10)	1,05	0,97	0,92	0,98	1,01
12	Запаси на кінець року, млн. грн.	190 731,4	205 624,2	1,08	278 657,2	1,36
13	Коефіцієнт поточної ліквідності ((ряд. 9 – ряд. 12) ÷ ряд. 10)	0,84	0,77	0,91	0,75	0,98
14	Грошові кошти СПТ на кінець року, млн. грн.	56 632,1	70 412,3	1,24	95 898,4	1,36
15	Поточні фінансові інвестиції СПТ на кінець року, млн. грн.	85 200,7	75 670,7	0,89	60 256,1	0,80
16	Коефіцієнт швидкої ліквідності СПТ на кінець року ((ряд. 14 + ряд. 15) ÷ ряд. 10)	0,16	0,15	0,91	0,13	0,88
17	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (ряд. 14 ÷ ряд. 10)	0,06	0,07	1,10	0,08	1,12

1	2	3	4	5	6	7
18	Залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів СПТ на кінець року, млн. грн. (Додатково: на початок 2013 р. 79 379,2 млн. грн.)	87 698,9	85 899,7	0,98	93 411,1	1,09
19	Середньорічна залишкова вартість основних засобів та нематеріальних активів СПТ, млн. грн. (2013 р.: на початок 2013 р. 79 379,2 млн. грн. ÷ 2 + ряд. 18. гр. 3 ÷ 2; 2014 р.: ряд. 18 гр. 3 ÷ 2 + ряд. 18 гр. 4 ÷ 2; 2015 р.: ряд. 18 гр. 4 ÷ 2 + ряд. 18 гр. 6 ÷ 2)	83 539,1	86 799,3	1,04	89 655,4	1,03
20	Фондовіддача (ряд. 5 ÷ ряд. 19)	21,14	20,53	0,97	23,72	1,16
21	Середній залишок оборотних активів СПТ, млн. грн. (2013р.: на початок 2013 р. 925 941,5 млн. грн. ÷ 2+ ряд. 9 гр. 3 ÷ 2; 2014 р.: ряд. 9 гр. 3 ÷ 2+ ряд. 9 гр. 4 ÷ 2; 2015 р.: ряд. 9 гр. 4 ÷ 2+ ряд. 9 гр. 6 ÷ 2)	928 228,2	949 547,4	1,02	1 077 534,8	1,13
22	Коефіцієнт оборотності оборотних активів СПТ (ряд. 5 ÷ ряд. 21)	1,90	1,88	0,99	1,97	1,05
23	Кількість найманих працівників, тис. осіб	1129,3	993,4	0,88	899,9	0,91
24	Продуктивність праці СПТ, тис. грн. / особу. (ряд. 5 ÷ ряд. 23)	1563,5	1794,2	1,15	2363,5	1,32
25	Частка СПТ, що отримали прибуток, %	67,2	66,7	0,99	76,1	1,14
26	Загальна чисельність найманих працівників в економіці, тис. осіб	9965,1	9008,3	0,90	8331,9	0,92
27	Частка найманих працівників на СПТ, % (ряд. 23 ÷ ряд. 26 × 100)	11,33	11,03	0,97	10,80	0,98
28	Середня чисельність зайнятих працівників на одному СПТ, осіб (ряд. 6 ÷ ряд. 1)	10	11	1,03	10	0,92
29	Економічно активне населення, тис. осіб	21 980,6	19 920,9	0,91	18 097,9	0,91
30	Чисельність зайнятих на СПТ на 100 тис. економічно активного населення (ряд. 6 ÷ ряд. 29 × 100)	5,3	5,1	0,97	5,1	1,00
31	Середньомісячна оплата праці на СПТ, грн.	3010	3439	1,14	4692	1,36
32	Середньомісячна оплата праці в економіці, грн.	3265	3480	1,07	4195	1,21
33	Соціальна привабливість СПТ (ряд. 31 ÷ ряд. 32)	0,92	0,98	1,07	1,19	1,21

Джерело: розраховано автором за [9, 10, 11, 12]

Таблиця 6

Інтегральні індекси стану і розвитку підприємництва в торгівлі

Індекси	СПТ		СВПТ		ССПТ		СМПТ	
	2014	2015	2014	2015	2014	2014	2014	2015
1. Інтегральний індекс кількісного розвитку підприємництва в торгівлі	0,98	1,11	1,08	1,07	0,99	1,14	1,01	1,15
1.1. Індекс кількості СПТ на 100 тис. наявного населення	0,90	1,00	0,81	0,84	0,87	0,91	0,87	1,05
1.2. Індекс частки СПТ в загальній чисельності суб'єктів підприємництва	0,76	0,98	1,02	0,99	0,94	0,97	0,76	0,98
1.3. Індекс обсягу реалізованої продукції СПТ на одного зайнятого	1,15	1,31	1,19	1,22	1,02	1,36	1,28	1,37
1.4. Індекс обсягу реалізованої продукції на одного СПТ	1,19	1,20	1,38	1,28	1,17	1,40	1,25	1,24
2. Інтегральний індекс фінансового стану СПТ	0,96	0,99	0,35	1,46	1,07	0,78	0,90	0,95
2.1. Індекс коефіцієнту загальної ліквідності	0,92	1,01	0,92	1,18	1,02	0,94	0,90	0,97
2.2. Індекс коефіцієнту поточної ліквідності	0,91	0,98	0,93	1,24	1,01	0,91	0,89	0,91
2.3. Індекс коефіцієнту швидкої ліквідності	0,91	0,88	0,14	1,68	1,03	0,57	0,83	0,91
2.4. Індекс коефіцієнту абсолютної ліквідності	1,10	1,12	0,12	1,84	1,23	0,75	0,98	1,01
3. Інтегральний індекс ефективності використання ресурсів	1,02	1,16	0,93	1,06	0,95	1,25	1,08	1,18
3.1. Індекс фондovіддачі	0,97	1,16	0,94	1,05	0,99	1,26	1,03	1,15
3.2. Індекс коефіцієнта оборотності	0,99	1,05	0,99	0,84	0,92	1,19	1,02	1,09
3.3. Індекс продуктивності праці	1,15	1,32	1,19	1,22	1,02	1,36	1,28	1,37
3.4. Індекс частки СПТ, що отримали прибуток	0,99	1,14	0,68	1,16	0,87	1,20	1,0	1,14
4. Інтегральний індекс соціальної ефективності	1,01	1,02	1,13	1,11	1,05	1,04	0,96	0,99
4.1. Індекс частки найманих працівників на СПТ	0,97	0,98	0,98	0,98	1,03	1,00	0,92	1,01
4.2. Індекс середньої чисельності зайнятих на одному СПТ	1,03	0,92	1,15	1,04	1,14	1,02	0,97	0,91
4.3. Індекс чисельності зайнятих на СПТ на 100 тис. економічно активного населення	0,97	1,00	1,23	1,35	1,02	1,02	0,92	1,00
4.4. Індекс «соціальної привабливості»	1,07	1,21	1,16	1,12	1,02	1,11	1,05	1,04
Загальний інтегральний індекс розвитку підприємництва в торгівлі	0,99	1,07	0,79	1,16	1,01	1,04	0,99	1,06

різі за розмірами суб'єктів підприємництва. Це свідчить, на нашу думку, про адаптацію суб'єктів підприємництва до нових кризових умов господарювання.

За попередніми даними Державної служби статистики України у 2016 р. фінансовий результат до оподаткування великих та середніх підприємств за видом економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» становив 5784,3 млн. грн. прибутку, а частка підприємств, що отримали прибуток, збільшилась на 17,6% [13]. Це свідчить про певне покращення умов господарювання та поступове зменшення впливу кризових явищ на економіку країни, але ми вважаємо, що така динаміка свідчить також про досить високий ступінь адаптивності суб'єктів підприємництва в торгівлі.

Висновки. 1. Стан та розвиток підприємництва в торгівлі у 2013–2015 рр. характеризується різким погіршенням фінансового стану, негативними фінансовими результатами господарювання та скороченням кількості суб'єктів підприємництва, що пов'язано з різким погіршенням умов господарювання.

2. За попередніми даними 2016 р. фінансовий результат діяльності суб'єктів великого та середнього підприємництва в торгівлі має позитивне значення, що свідчить про досить високий рівень адаптивності зазначених суб'єктів.

3. Подальші напрями досліджень, на нашу думку, пов'язані з дослідженням розвитку підприємництва за видом економічної діяльності «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» за розділами, групами та класами.

Література:

1. Національні рахунки України за 2015 рік. Статистичний збірник. Державна служба статистики. – К. – 2017. – 185 с.
2. Внутрішня торгівля України : монографія / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 864 с.
3. Оптова торгівля в Україні : монографія / А.А. Мазаракі, Г.М. Богославець, О.М. Трубей, А.М. Носуліч ; за ред. А.А. Мазаракі. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 208 с.
4. Орлик І.О. Механізми та засоби активізації інноваційного розвитку підприємств роздрібно торгівлі [Електронний ресурс] / І.О. Орлик, Т.Г. Васильців, С.А. Рудик // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 1. – С. 102–109. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_1_19
5. Федулова Л. Інноваційність розвитку сфери торгівлі [Електронний ресурс] / Л. Федулова // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2016. – № 3. – С. 17–33. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2016_3_3
6. Юринєць З.В. Інноваційні технології та інструменти розвитку сфери торгівлі [Електронний ресурс] / З.В. Юринєць // Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.2. – С. 125–129. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnlut_2016_26.

7. Бегларшвілі О.П. Розвиток великого, середнього та малого підприємництва в оптовій та роздрібній торгівлі України [Електронний ресурс] / О.П. Бегларшвілі // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2014. – Вип. 6(2). – С. 91–94. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_6\(2\)_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2014_6(2)_24)
8. Интегральные показатели развития малого предпринимательства / доклад по результатам проекта / В.В. Бувев, С.В. Мигин и др. – М. : ООО «Вектра», 2007. – 46 с.
9. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2013 рік. Статистичний збірник. Державна служба статистики. – К. – 2014. – 498 с.
10. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва за 2015 рік. Статистичний збірник. Державна служба статистики. – К. – 2016. – 514 с.
11. Діяльність суб'єктів господарювання за 2015 рік. Статистичний збірник. Державна служба статистики. – К. – 2016 р. – 484 с.
12. Статистичний щорічник України за 2015 рік. Державна служба статистики. – К. 2016. – 575 с.
13. Фінансові результати діяльності великих та середніх підприємств у 2016 р. / Експрес-випуск 14.04.2017 р. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

Бужимская Е.А. Развитие предпринимательства в сфере торговли

Анотация. В статье на основе расчета интегральных индексов проведена оценка состояния и развития предпринимательства в сфере торговли. Предложены параметры оценки и состав показателей, которые комплексно характеризуют состояние и развитие субъектов крупного, среднего и малого предпринимательства в торговле.

Ключевые слова: предпринимательство, торговля, интегральные индексы, субъекты малого, среднего и крупного предпринимательства, показатели количественного развития, показатели финансового состояния, показатели эффективности использования ресурсов, показатели социальной эффективности.

Buzhymyska K.O. The development of entrepreneurship in the trade

Summary. The article provides an estimation of the status and development of entrepreneurship in the field of trade on the basis of calculation of the integral index. The evaluation options and indicator composition that fully describe the state and development of subjects of big, medium, and small businesses in the trade are offered.

Keywords: entrepreneurship, trade, integral indexes, subjects of small, medium, and big business, quantitative development indexes, indicators of financial condition, efficient resource use performance indicators, social performance indicators.